

	MODERNISM
Sõna päritolu?	„Modernism“ tuleb ladina sõnast „modernus“, mida võib tõlkida kui „uus“, „uusaegne“, „kaasaegne“; „modernus“ ise pärineb omakorda ladina sõnast „modo“ (äsja, alles, hiljuti)
Mis on?	Mõttevool filosoofias, kunstis, kirjanduses, teaduses ja kultuuris laiemalt
Millal oli?	Valgustusest kuni 20. sajandi keskpaigani
Veel märksõnu, mille kaudu defineerida?	Ajastu Euroopa kultuuriajaloos, kultuurisuund, kultuuriline fenomen, kultuuriparadigma, progressimeelsus, vabanemine vaimupimedusest
Levinud sünonüümid?	Moodne ühiskond, nüüdisaegne ühiskond, uusaeg, postmodernismi eelkäija
Levinud vasted argielus?	Uudne, nüüdisaegne, kaasaegne
Mis on modernsus?	Uudsus, uue otsing, progressimeelsus, valgustatud mõtlemine (<i>enlightenment thinking</i>), eesrindlikkus, aktuaalsus; argielus <i>moodsus</i>
Millele vastandub?	Traditsioonidele, autoriteetidele (valgustusajal <i>riigile</i> ja <i>kirikule</i>), pseudoteadusele, väljamõeldisele (<i>fiction</i>), primitiivsusele, irratsionaalsusele, rängele hierarhiale ühiskonnas
Mida väärtustas?	Ratsionaalset mõtlemist ja usku mõistuse võimalustesse, teadust, inimõigusi, progressi, demokraatiat, kodanluse vabadust tegutseda, ühiskonnakorralduse humansemaks muutmist
Kes sillutasid teed modernistlikule mõtlemisele?	Immanuel Kant, Jean-Jacques Rousseau, Voltaire, Denis Diderot jt Kanti järgi tähendas valgustus <i>inimkonna vabanemist omasüülisest vaimsest alaealisusest</i>
Milline oli üldine hoiak?	Puudus kultuuriline pessimism, unistati helgest tulevikust
Mis oli tõde?	Teaduse poolt loodud teadmine on tõde, mis viib progressini
Teaduse roll?	Väga oluline, inimeste tegevusi ja institutsioone saab teaduse poolt analüüsida ja täiustada; teadus on suuteline sõnastama maailma kohta universaalseid tõdesid
Mõistuse roll?	Enese- ja maailmatunnetus käib mõistuse kaudu, mis ongi ainus tõsiseltvõetav tunnetuse viis
Suhtumine teadmisesse?	Teadmine oli hea iseene pärast. Inimene omandas selle <u>hariduse</u> kaudu, et olla üldiselt teadlik ja haritud
Subjekti tematiseerimine?	Filosoofias ja kirjanduses eksistentsialism (keskenduti subjekti maailmavalu); psühholoogias subjekti psüühika uurimine (psühhoanalüüs)
Mis tagasid ühiskonna stabiilsuse?	Metanarratiivid, mininarratiividesse suhtuti skepsisega Objektiivne oli hea (teadus lõi objektiivset tõde), subjektiivne ja ebateaduslik pigem halb
Mis veel iseloomustab modernismi?	Avangard (nt kunstis), emantsipatsioon, funktsionalism (nt arhitektuuris)
Miinused ühiskondlikus elus?	Bürokratiseerumine ja kiire linnastumisega seotud sotsiaalsed riskid
Kuidas võrrelda humanismiga?	<i>Sarnasus</i> : mõlemad usuvad inimese arengusse ja täiustumisse, samuti väärtustavad haridust ning teadust <i>Erinevus</i> : humanism on pigem elufilosoofia, modernismi saab aga vaadelda läbi paradigma mõiste
Mis mõjutas usku helgesse tulevikku?	Kaks suurt metanarratiivi: fašism ja kommunism Seega metanarratiivid lõpetasid metanarratiivide ajastu
Mis järgneb modernismile?	Postmodernism: tõejärgsus ja mininarratiivid